

GLASBENI ATELJE TARTINI
ŠOLA ZA UČITELJE
Program za nadaljnje izobraževanje učiteljev violine in viole

PROBLEMATIKA NADARJENIH OTROK

Ime avtorice: Anja Skalar Blažič

Mentor: dr. Barbara Smolej Fritz

Ljubljana, 2013

IZVLEČEK

V nalogi je obravnavana tematika nadarjenih otrok. Predstavljena je definicija in karakteristike nadarjenih otrok. Poudarek naloge je na prepoznavanju specifičnih problemov, s katerimi se srečujejo nadarjeni otroci. Naloga bazira na proučevanju strokovne literature. Prepoznavanje nadarjenosti otrok ter zavedanje o morebitnih problemih nam omogoča ustrezno prilagoditev učnega procesa.

KLJUČNE BESEDE

nadarjeni otroci, specifični problemi nadarjenih otrok, osebnostne lastnosti nadarjenih otrok, definicija nadarjenosti

KAZALO

1	UVOD.....	1
2	PREPOZNAVANJE NADARJENIH OTROK.....	1
3	PROBLEMI NADARJENIH OTROK.....	3
3.1	Specifični problemi nadarjenih otrok.....	3
3.2	Problemi v odnosih z vrstniki	3
3.3	Problemi v odnosih s starši	4
3.4	Problemi v odnosih z učitelji	4
3.5	Problemi v odnosu do šolskega dela.....	5
3.6	Problemi v odnosu do samega sebe	6
4	ZAKLJUČEK.....	7

1 UVOD

V današnjih časih enotna definicija nadarjenosti ni mogoča. Včasih se je nadarjenost enačilo z inteligentnostjo, danes pa se v psihologiji govori o več inteligentnostih oziroma nadarjenostih. Nadarjenost se lahko izraža na samo enem ali na več področjih. To pomeni, da obstajata univerzalna in parcialna nadarjenost. Pri univerzalni nadarjenosti je otrok nadarjen na vseh področjih, pri parcialni nadarjenosti pa je nadarjenost vezana na eno področje. Parcialna nadarjenost je mnogo pogostejša, Taylor (1978) celo meni, da ima skoraj vsakdo svoje posebne sposobnosti, zato bi lahko teoretično vsak veljal za nadarjenega ali talentiranega. Najpogosteje uporabljena definicija nadarjenosti je definicija iz ameriškega Zakona o izobraževanju nadarjenih iz leta 1978. Po tej definiciji so nadarjeni ali talentirani tisti otroci in mladostniki, ki so na predšolski stopnji, v osnovni ali srednji šoli pokazali visoke dosežke ali potenciale na intelektualnem, ustvarjalnem, specifično akademskem, vodstvenem ali umetniškem področju, in kateri poleg rednega šolskega programa potrebujejo posebej prilagojene programe in aktivnosti (V: Travers, Elliot in Kratochwill: Educational Psychology, str. 447).

2 PREPOZNAVANJE NADARJENIH OTROK

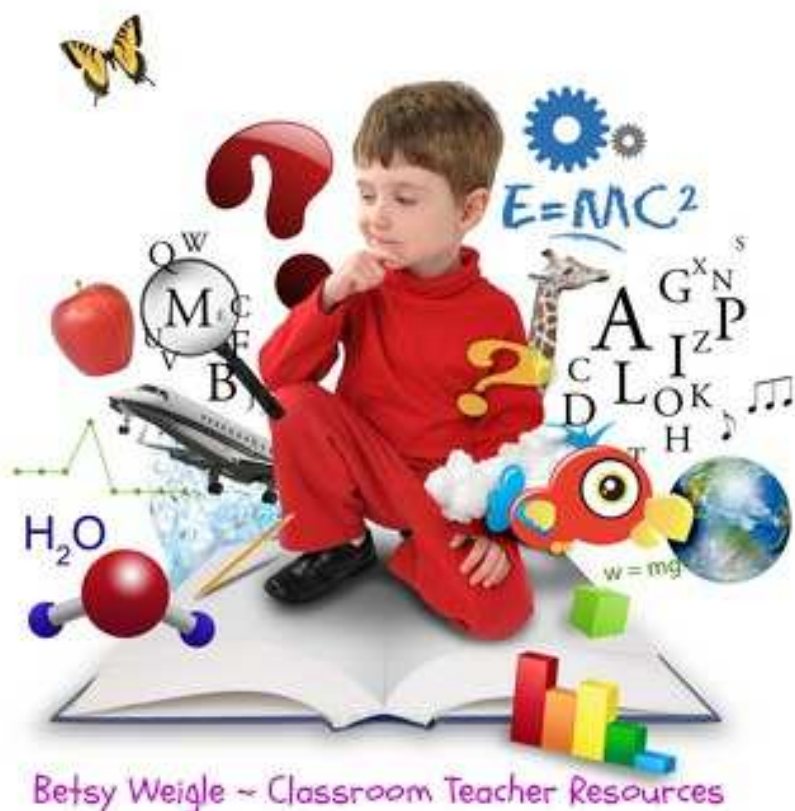
Za lažje prepoznavanje nadarjenih otrok je potrebno poznati njihove osebnostne lastnosti. Nadarjeni otroci imajo posebne osebnostne lastnosti, ki se izražajo na različnih področjih: miselno-spoznavno, učno-storilnostno, motivacijsko, socialno-čustveno.

Osebnostne lastnosti na miselno-spoznavnem področju so razvito divergentno mišljenje, razvito logično mišljenje, bujna domišljija, natančno opazovanje, razvit smisel za humor in dober spomin.

Za učno-storilnostno področje je značilna široka splošna razgledanost, visoka učna uspešnost, verbalna izurjenost, umetniška nadarjenost, motorična spretnost in vzdržljivost.

Na področju motivacije so ti otroci brezmejno radovedni, imajo raznolike in močno izražene interese, uživajo v dosežkih, so vztrajni pri reševanju nalog, ter imajo veliko željo in potrebo po doseganju odličnosti.

Na socialno-čustvenem področju imajo sposobnost organiziranja in vodenja drugih, so samostojni in samoiniciativni, imajo zelo močan čut za empatičnost in pravičnost, družijo se in razpravljajo s starejšimi od sebe in so nekonformisti (Delovna skupina za pripravo koncepta dela z nadarjenimi učenci, Dr Drago Žagar in sodelavci (1999). Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci).

Slika 1: Nadarjeni otroci

3 PROBLEMI NADARJENIH OTROK

3.1 Specifični problemi nadarjenih otrok

Ferbežer (2008, stran 28) ugotavlja, "da so specifični problemi nadarjenih otrok, ki se pojavljajo na različnih področjih lahko posledica razvojno pospešenega in visoko razvitega centralnega živčnega sistema, ki povzroči občutljivo zaznavanje, izrazito aktivno vključenost v različne dejavnosti, prekomerno splošno občutljivost in težnje k popolnosti." Nadarjeni otroci zaradi svoje nadarjenosti na posameznih področjih izstopajo iz povprečja. Ravno to izstopanje oziroma drugačnost pa povzroča težave nadarjenim otrokom, posebno še na socialno čustvenem področju. Bolj je otrok nadarjen na posameznem področju, bolj se razlikuje od povprečja in temu primerno lahko ima tudi večje probleme. Nimajo pa vsi nadarjeni otroci zaradi svoje nadarjenosti problemov. Večina nadarjenih otrok je mentalno dobro prilagojenih, kar pomeni, da so sposobni uskladiti notranje potrebe in osebne želje z zahtevami okolja. Nadarjeni otroci z specifičnimi problemi pa ne znajo odpraviti konflikta med osebnimi potrebami in potrebami okolja.

Specifični problemi nadarjenih otrok se pojavljajo na različnih področjih: v odnosih z vrstniki, v odnosih s starši, v odnosih z učitelji, v odnosu do šolskega dela in v odnosu do samega sebe.

3.2 Problemi v odnosih z vrstniki

Nadarjeni otroci imajo lahko težave pri druženju z vrstniki. Pogosto med vrstniki niso priljubljeni, po drugi strani pa se tudi sami izolirajo. Vrstniki jih odklanjajo, saj se nadarjeni otroci zaradi svoje premoči na področju svojega talenta lahko počutijo nadrejene, s tem pa postanejo preveč kritični do drugih. Nadarjeni otroci lahko razvijejo nesposobnost komuniciranja z vrstniki, saj ne razumejo, da drugi otroci ne doživljajo in zaznavajo sveta tako intenzivno kot drugi, zato se za zadovoljevanje teh potreb raje družijo s starejšimi od sebe. Radi so tudi preveč tekmovalni in premalo sodelovalni, zato se morajo naučiti sklepanja kompromisov in uspešnega socialnega

prilagajanja v različnih okoliščinah. Zaradi potrebe po samostojnem delu in igri, se ne odzovejo na interese in iniciative vrstnikov, to pa ima za posledico njihovo izolacijo in nesprejetje s strani vrstnikov. Zaradi teh razlogov je veliko nadarjenih otrok obsojenih na izolacijo, ali pa skrivajo svojo nadarjenost, da ne izstopajo preveč od povprečnih vrstnikov, ter so s tem bolj socialno sprejeti (**Ferbežer I.** (2008). Posebne potrebe nadarjenih otrok. Radovljica: Didakta).

3.3 Problemi v odnosih s starši

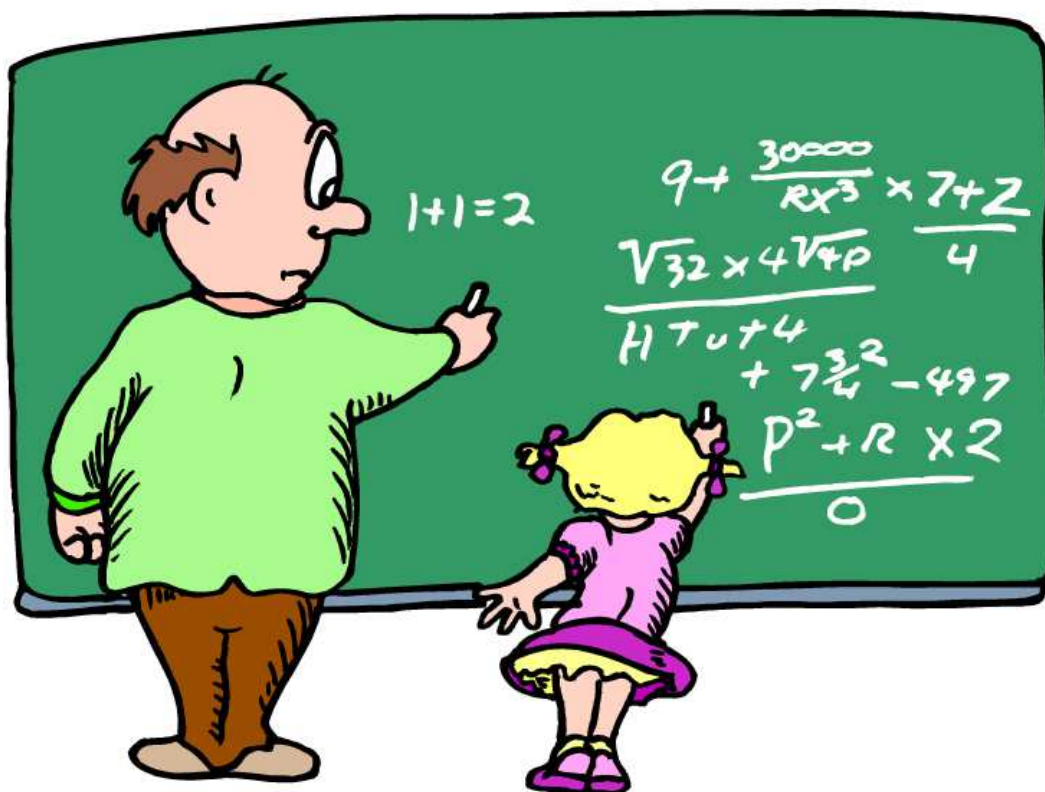
Nadarjeni otroci zaradi svojih intenzivno razvitih zaznavnih sposobnosti prej in bolj vrednostno presojujejo svoje starše kot drugi otroci. Nadarjeni otroci kritično presojujejo vedenje svojih staršev, hitro prepoznajo slabosti, neskladja, neresnice, nerazumnosti in pristranskost v njihovem obnašanju. Ta kritičnost in presojanje lahko povzroči konflikte s starši, saj se ti pretirano čustveno in agresivno odzovejo. To pa lahko ima za posledico otrokovo uporništvu, trmo ali umikanje. Drug problem pri vzgoji nadarjenih otrok pa je, da starši podcenjujejo ali pa precenjujejo sposobnosti svojih otrok. Nekateri starši precenjujejo svoje otroke s tem, da pričakujejo enakomerni nadpovprečni razvoj na vseh področjih, pa tudi s tem da imajo do njih nerealno visoka pričakovanja. Drugi starši pa podcenjujejo otroke s svojo nezainteresiranostjo do spodbujanja njihovih zmožnosti in talentov, nekateri bolj uspešni starši pa tudi z razvrednotenjem njihovih dosežkov (**Ferbežer I.** (2008). Posebne potrebe nadarjenih otrok. Radovljica: Didakta).

3.4 Problemi v odnosih z učitelji

Učitelji se lahko počutijo poleg nadarjenih otrok manjvredne, ter jih zaradi tega lahko zapostavljajo in ponižujejo. Nadarjeni otroci lahko zaradi ugajanja učiteljem potlačijo svoje potenciale. Nadarjeni otroci so moteči za učitelje tudi zato, ker jih opozarjajo na njihove napake in jim zastavljajo vprašanja na katera ne znajo odgovoriti. Učitelji lahko tudi izrabljajo nadarjene otroke za promocijo samih sebe ali šole. Po drugi strani pa nekateri učitelji, zaradi potreb večine učencev zanemarjajo

Slika 2: Odnosi z učitelji

ali prezirajo posebne potrebe nadarjenih učencev (Ferbežer I. (2008). Posebne potrebe nadarjenih otrok. Radovljica: Didakta).

Slika 3: Odnosi z učitelji

3.5 Problemi v odnosu do šolskega dela

Večinoma imajo nadarjeni otroci zelo pozitiven odnos do šolskega dela, a jih omejuje togost in rutina poučevanja. Potrebujemo možnost ustvarjalnega samoizražanja in resničnih izzivov. Potrebujemo tudi spoznavne izzive in izkušnje v samodiscipliniranju, saj so lahko drugače pri zahtevnih nalogah zaradi pomankanja učnih navad neuspešni (Ferbežer I. (2008). Posebne potrebe nadarjenih otrok. Radovljica: Didakta).

3.6 Problemi v odnosu do samega sebe

Po Gardnerju (1993) obstajata "znotrajosebna in medosebna inteligenca. Znotrajosebna inteligenca pomeni poznavanje sebe, sposobnosti razlikovanja med čustvi in potrebami ter uporabo tega znanja neposredno v dejavnostih. Medosebna inteligenca pa pomeni spoznavanje drugih in razumevanje, kako se v vedenju drugih zrcalijo njegova čustva, stališča, potrebe in zaznave. Nadarjen otrok bo imel brez obeh spoznanj težave v obvladovanju družbenih vlog in čustvenem dozorevanju." Zaradi svoje nadpovprečne občutljivosti so pretirano dojemljivi za kritiko, pri zaznavanju medosebnih odnosov pa potrebujejo visoko spoštovanje in samopotrjevanje. Zaradi svoje zgodnje potrebe po iskanju identitete, pri tem potrebujejo pomoč. Zato je zelo pomembno, da imajo z njim pomembnimi ljudmi pozitivne odnose, saj je od njih odvisna otrokova pozitivna samopodoba. Ti otroci se tudi intenzivno ukvarjajo s filozofskimi vprašanji smisla življenja in resnice, kar lahko vodi v razočaranje in upor zoper realno življenje. Zelo pomembno je, da se nadarjenih otrok ne vrednoti samo po njihovih dosežkih, saj se sicer lahko začnejo tudi sami vrednotiti le po svoji uspešnosti oz. neuspešnosti. Nadarjeni otroci imajo pravico biti otročji, a družba bi morala spoznati in spoštovati njihove posebne potrebe (**Ferbežer I.** (2008). Posebne potrebe nadarjenih otrok. Radovljica: Didakta).

4 ZAKLJUČEK

Pri našem delu v glasbeni šoli se učitelji pogosto srečujemo z nadarjenimi otroci, saj je večina otrok nadarjena vsaj na glasbenem področju. Prvi korak je prepoznavanje nadarjenosti otroka, zato je pomembno, da poznamo definicijo in osebne lastnosti teh otrok. Zelo pomembno pa je tudi, da se zavedamo težav, ki lahko nastopijo pri delu z nadarjenimi otroci. Učitelji imamo odgovorno nalogo, da nadarjenim učencem z veliko mero senzibilnosti pomagamo pri realizaciji njihovih potencialov. Pri tem moramo biti pozorni, da ostanemo spoštljivi in ne preveč kritični. Moramo jim nuditi tudi dovolj ustvarjalnega samoizražanja in resničnih izzivov, pri tem pa vzgajati njihovo samodisciplino, saj so lahko drugače pri zahtevnih nalogah zaradi pomanjkanja učnih navad neuspešni. Ker se zaradi narave našega dela lahko posameznemu učencu individualno posvetimo, lahko s prepoznavanjem nadarjenih otrok in njihovih specifičnih problemov pripomoremo k boljši komunikaciji in klimi v razredu, s tem pa posledično tudi k izboljšanju uspešnosti učnega procesa.

LITERATURA

Ferbežer I. (2008). Posebne potrebe nadarjenih otrok. Radovljica: Didakta

Delovna skupina za pripravo koncepta dela z nadarjenimi učenci, Dr Drago Žagar in sodelavci (1999). Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci

Gardner H (1993) Frames of the mind. Basic Books, New York

Slika 1 www.classroom-teacher-resources.com

Slika 2 www.giftedparentingsupport.blogspot.com